

УДК 81.373.7

ФРАЗЕОТЕМАТИЧНА ГРУПА «РУХ ЯК ПРОЦЕС ПЕРЕМІЩЕННЯ В ПРОСТОРИ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Н. Ю. Тодорова

м. Одеса, Міжнародний гуманітарний університет
sunshinenew@ukr.net

В статті розглядається фразеотематична група «Рух як процес переміщення» в англійській та українській мовах. В зіставному аспекті проаналізовано семантику англійських та українських фразеологічних одиниць на позначення руху як процесу переміщення, з метою виявлення ізоморфних та аломорфних рис зазначеної фразеотематичної групи в цілому. За допомогою компонентного аналізу було виявлено інтегральні та диференційні семи в складі корпусу досліджуваних одиниць. За виділеними диференційними семами була розроблена ідеографічна класифікація фразеологічних одиниць на позначення руху як процесу переміщення. Був проведений зіставний аналіз кількісного наповнення семантичних полів та груп в складі тематичної групи. В процесі вивчення варіантно-синонімічних рядів в складі семантичних груп було виявлено фразеологічні лакуни в обох мовах.

Ключові слова: рух; переміщення в просторі; фразеологічна одиниця; фразеосемантичне поле; фразеосемантична група; ідеографічна класифікація.

Вступ. В час, коли відроджується інтерес до національної самобутності народів, особливо актуальними постають наукові роботи, виконані в руслі зіставної лінгвістики: зіставної фразеології, стилістики, семасіології. Причини зростання кількості досліджень, виконаних в руслі зіставного методу, є очевидними: саме цей метод дозволяє виявити відмінності і подібності між неспорідненими мовами [4, с. 21].

Складність, багатокомпонентність лексико-семантичної системи мови, особливість її відкритого характеру породжує труднощі в її вивченні та описі [5, с. 13-14]. Водночас, положення про системний характер мови є загально визнаним [5, с. 12].

Тому в сучасній лінгвістиці актуальними постають питання розробки ідеографічної класифікації фразеологічного складу мов та зіставлення окремих фразеологічних мікросистем неспоріднених мов, що дає спроможність розуміння загальних законів фразеологічної семантики та фразеотворення.

За останні десятиріччя в дослідження фразеологічних систем окремих мов був зроблений вагомий внесок: праці А. С. Аксамитова, М. Ф. Алефіренка, Н. І. Амосової, В. М. Білоноженка, А. М. Емірової, А. Г. Назаряна, Т. Г. Нікітіної, Ю. Ф. Прадіда, О. О. Селиванової, Л. Г. Скрипник, Ю. П. Солодуба, В. М. Телії, В. Д. Ужченка, І. І. Чернишової та багатьох інших. В руслі зіставної фразеології були виконані роботи О. Ф. Арсентьевої, В. І. Кононенка, В. М. Мокієнка, О. Д. Райхштейна, Е. М. Солодуха та інших. Але ми погоджуємося з думкою, що при величезній кількості досліджень, присвячених фразеології, роботи ідеографічного плану складають одиниці [1, 155].

Мета даної статті – аналіз семантики англійських та українських фразеологічних одиниць (ФО) на позначення руху як процесу переміщення в просторі з ціллю виявлення ізоморфних та аломорфних рис фразеологічної мікросистеми «Рух як процес переміщення» та розробка їх ідеографічної класифікації. Вибір в якості об'єкту дослідження саме зазначеної мікросистеми є не випадковим. Адже подібні фразеологічні мікросистеми, що орієнтовані на вербалізацію об'єктивної дійсності, покривають сфери загальної понятійної співвідносності в обох мовах.

Матеріал та методологія дослідження. Матеріалом дослідження послужили 540 ФО в англійській мові і 270 ФО в українській мові на позначення руху як процесу переміщення, виявлені на основі методу суцільної вибірки з українських та англійських фразеологічних словників [7, 8, 9, 10, 11], які є академічними словниками і надають вичерпні дані з сучасної фразеології.

В нашій розвідці ми використовували семантичний принцип вибірки матеріалу: в досліджуваний корпус було включено ФО, в семантиці яких є компонент, який вказує на певне явище дійсності [2, с. 149 – 150].

Визначення поняття *рух* є дуже об'ємним, адже в широкому розумінні, *рух* є способом існування матерії і полягає в безперервній зміні всього існуючого [9], тому існує велика кількість різновидів руху. В нашому дослідженні ми розглядаємо рух як процес переміщення. Академічний тлумачний словник української мови дає наступне визначення поняття *переміститися* – ‘змінювати своє місцезнаходження, займати інше місце, пересуватися кудись’, а *перемістити* – ‘змінювати місцезнаходження чого-небудь; переносити з одного місця в інше // посилати працювати, виконувати які-небудь доручення в інше місце, іншу країну і т. ін’ [9]. Таким чином, інтегральною семою досліджуваних ФО є сема «рух-переміщення», тобто рух, пов'язаний зі зміною місцеположення об'єкту. До корпусу досліджуваних одиниць включено ФО на позначення самостійного переміщення, каузативного переміщення, каузації переміщення, оцінки і відношення об'єкту до процесу переміщення.

Щодо термінології та форм систематизації ФО, вони ще неусталені – «тематичні класи», «понятійні мікрополя», «значеннєві поля», «значеннєві групи» [6, с. 39]. В основі класифікації, обраної для угруповання відібраних ФО, лежать ідеографічні класифікації, розроблені Ю.Ф. Прадідом, В. Д. та Д. В. Ужченками. А саме, аналізовані ФО представлені в такій ідеографічній ієрархії: фразеологічна одиниця або її варіант → варіантно-синонімічний ряд (ВСР) → фразеосемантична група (ФСГ) → фразеосемантичне поле (ФСП) → фразеотематична група (ФТГ). В нашій класифікації ФСГ формуються не лише на рівні синонімів, а і варіантів, що зумовлено широким діапазоном варіювання лексем-складників ФО, їх нарізно оформленим компонентним складом [6, с. 9]. ФСП – дві або більше ФСГ, об'єднані загальною інтегральною семою; ФТГ – об'єднання двох або більше ФСП, що називають видові різновиди одного і того ж ряду предметів [3, с. 7].

Розподіл відібраних ФО по ФСП та ФСГ відбувався на основі їх ідентифікації окремими лексемами, словосполученнями, розгорнутими описами в лексикографічних джерелах та наявності інтегральної семи в їх семантиці. В якості диференційних сем при розподілі ФО на групи виступають семантичні компоненти на позначення способу, манери, напряму, цілі, траєкторії, інтенсивності руху, обмеженості / необмеженості руху певним локусом тощо.

Результати та їх обґрунтування. В англійській і українській мовах ФТГ «Рух як процес переміщення» складається з 2 ФСП «Спосіб пересування» та «Інтенсивність руху», 5 ФСГ: «Рух, обмежений певним локусом», «Переміщення зі зміною локусів», «Напрямок руху», «Траєкторія руху», «Шлях». ВСР «Відносний рух» наявний лише в українській мові.

Кількісний розподіл ФО за структурними елементами ФТГ «Рух як процес переміщення» наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1.

Характеристика кількісного наповнення структурних елементів ФТГ «Рух як процес переміщення»

Структурні елементи ФТГ «Рух як процес переміщення»	Українська мова		Англійська мова	
	Кількість ФО	Співвіднош ення в %	Кількість ФО	Співвіднош ення в %
Інтенсивність руху	130	48,1 %	227	42 %
Спосіб пересування	29	10,7 %	70	13 %
Напрямок руху	29	10,7 %	67	12,4%
Переміщення зі зміною локусів	33	12,3 %	51	9,35 %
Рух, обмежений певним локусом	28	10,4 %	41	7,6 %
Шлях	13	4,8 %	65	12,3 %
Траєкторія руху	6	2,3 %	19	3,4 %
Відносний рух	2	0,7 %	0	0 %
Загальна кількість ФО	270	100 %	540	100 %

Як видно зі статистичних даних, найбільш вагому питому вагу в обох мовах складають ФО, які належать до ФСП «Інтенсивність руху»: 48,1 % в українській мові, 42 % в англійській. Також в обох мовах широко представлені ФСП «Спосіб пересування», «Напрямок руху». В англійській мові достатньо високе кількісне наповнення спостерігається в ФСГ «Шлях». Найменш численними в обох мовах є ФСГ «Траєкторія руху». ВСР «Відносний рух», який є вкрай малочисельним, наявний лише в українській мові. Таким чином, в обох мовах можна констатувати відносно тотожний кількісний розподіл ФО за окремим структурним елементам в межах ФТГ «Рух як процес переміщення».

Також слід виділити значну кількісну перевагу ФО в англійській мові в складі кожного структурного компонента ФТГ, що зумовлює значну асиметрію на користь англійської мови в межах всієї тематичної групи.

Розглянемо і схарактеризуємо структурні елементи, виділені в рамках ФТГ «Рух як процес переміщення» з метою виявлення особливостей семантики ФО, що входять до їх складу.

Найчисленніше ФСП «Інтенсивність руху» в обох мовах представлено 3 ФСГ «Швидкий рух», «Повільний рух», «Зміна інтенсивності руху», і в обох мовах ФСГ «Швидкий рух» кількісно є найбільш вагомою. В рамках зазначеної групи виділяємо наявність ФО на позначення вкрай інтенсивного руху: *аж п'яти губити, аж курява з-під ніг зривається, без пам'яті, з усіх ніг, [аж] рвати [ногами] землю, конем не доженеш (не догнати)* – в українській мові; *asfastasone'sfeet (legs), inhighgear, flee (fly, run) forone's (adear) life, fullfling, hellforleather, likestink* – в англійській мові. Схожість семантики ФО аналізованої групи виявляється в великій кількості ФО, які належать до ВСР «Миттю», в семантиці яких акцент зроблено на швидкості не самого руху, а швидкості спливу часу, за який виконується певна дія: *не моргнувши (не зморгнувши) [оком (бровою)], як [би] батогом ляснув (луснув), не давати / не дати і в гору глянути* в українській мові; *againsttheclock, inlessthanawhistler, intheblinkofaneueв* англійській. Серед ізоморфних характеристик групи виділено ВСР «Поспіхом», в якому в обох мовах зібрано ФО на позначення поспішного руху, крім того загальною рисою вищезгаданих ФО є негативне ставлення до зазначеного явища: *пороти (напороти) гарячку (гарячки), getthe (one's) ragout*. Особливістю даної групи в англійській мові є наявність ВСР «Приводити в швидкий рух». Якщо в українській мові наявні ФО, що позначають заохочення до руху живих істот (*у три батогиз сл. знати, бити*), то в англійській мові є ціла група ФО зі значенням «Приводити в швидкий рух засіб пересування» (*get [good] wayonher, giveherthegun, putyourfootdown*). У ФСГ «Повільний рух», яка є менш численною в обох мовах, ввійшли ФО на позначення повільного пересування: *як волами, [at] asnail'sgallop (pace)*. Особливістю даної ФСГ в українській мові є наявність ФО на позначення повільного руху в результаті втоми, слабкості тощо: *ледве (ледь, насилу) ноги волочити (тягти, тягнути, пересувати, пересовувати, переставляти), ледве совати ногами (ноги)*; в англійській мові присутні ФО на позначення схвального ставлення до повільного руху: *slowandsure, take (one's) time*. Особливості семантики ФСГ «Зміна інтенсивності руху» в англійській мові полягає в наявності ВСР «Прискорювати рух»: *gatherway, mendone'space*; «Уповільнювати рух»: *loseway, shortensail*. В українській мові в ФСГ «Зміна інтенсивності руху» входять ВСР «Втрачати здатність рухатися»: *ноги [і руки] відбирає (відібрало), ноги підкошуються (підломлюються, підгинаються)*.

В українській мові у складі ФСП «Спосіб пересування» виявлено лише 1 ФСГ «Пішки» і 1 ВСР «Пересуватися кіннями»: *на довгих 'своїми кіннями чи наймаючи візника на всю дорогу'* [10, с. 255]. В англійській мові структура даного ФСП є більш розгалуженою. Крім ФСГ «Пішки» в ній наявні 7 ВСР: «Пересуватися кіннями»: *takehorse 'сісти на коня; їхати верхи'* [7, с. 915], «На авто»: *treadtackie 'driveoraccelerate'* [11, с. 345], «Рейковим транспортом»: *takeatrain 'сісти на поїзд'* [7, с. 912], «Водним транспортом»: *takeasail 'пливти, кататися на парусному човні'* [7, с. 912], «Літати»: *gobyair 'летіти на літаку, летіти літаком'* [7, с. 412], «Плавати»: *treadwater 'пливти стоячи'* [7, с. 964], «На ковзанах»: *find (get) one'siclegs*

‘навчитися добре їздити на ковзанах’ [7, с. 333]. До складу ФСГ «Пішки» в обох мовах входять ФО на позначення пересування пішки: *тонтати ноги* ‘ходити’ [10, с. 890], *hitthegrit* ‘іти пішки, іти на своїх на двох’ [7, с. 348]. Крім того в обох мовах слід виділити наявність значної кількості ФО на позначення пересування пішки, які мають іронічний характер. Наприклад: *одинадцятий номер, на батьківських [конях], на парі [власних]* в українській мові; *bytheshoeleathereexpress, onhorseoftentoes, rideinthemarrow-bonecoach* в англійській мові. Також в обох мовах засобами вторинної номінації вербалізується незвична манера рухатися пішки, як певне відхилення від норми: *налягати на ногу* ‘шктульгати’ [10, с. 529], *turnone’stoesin* ‘вивертати ноги носками всередину’ [7, с. 970]. Але в складі ФСГ також було виявлено певні розбіжності, а саме, тільки в українській мові в складі даної групи є ВСР «Багато пересуватися пішки»: *не жаліти (не жалкувати) [своїх] ніг* ‘дуже багато ходити, бігати, незважаючи на втому’ [10, с. 219]. Натомість в англійській мові виявлено ВСР «Обережно пересуватися пішки»: *pickupone’ssteps (way)* ‘обережно просуватися вперед, іти вибираючи дорогу’ [7, с. 756].

ФСГ «Рух, обмежений певним локусом» в обох мовах включає ВСР на позначення різнонаправленого, метушливого, безцільного та невпинного руху: *як (мов, ніби) [той] Марко (Сивко) у пеклі (по пеклу, по пеклі), як загнаний звір (вовк) з сл. метатися, то туди, то сюди* – в українській мові; *teararound, likeachickenwithitsheadcutoff, shiftfromlegtoleg* – в англійській. В обох мовах присутній ВСР на позначення танцю: *давати / дати лиха закаблукам (закаблам [і передам]), shakealeg*. В англійській мові специфічними рисами є наявність ФО зі значенням стрибати: *playthehobby-horse*; гойдатися: *rideacockhorse*; зазнавати морської качки: *walkturkey*; також ФО, що позначають рух, обмежений певним локусом, з певною ціллю: *makeabridgeofone’snose* ‘обходити, обносити когось (з частуванням, з чаркою)’ [7, с. 636], *ridetheline* ‘объезжать стадо, чтобы отбившиеся животные не потерялись’ [8, с. 462]. В українській мові слід виділити наявність ФО, що позначають невпинний рух, зумовлений працею та заклопотаністю: *вертїтися (крутїтися) на ногах* ‘невтомно працювати, весь час перебувати в русі’ [10, с. 74], *вертїтися (крутїтися) як (ніби і т. ін.) муха в окропі* ‘бути постійно зайнятим, заклопотаним’ [10, с. 74].

До складу ФСГ «Шлях» в обох мовах ввійшли ВСР «Рухатися найкоротшим шляхом»: *укорочувати (укоротити) шляху (шлях, дороги), asthecrowflies*; «Рухатися круглим шляхом»: *давати / дати гаку (гак, гака), cast (go, fetch, take) acompass*; «Натрапити на вірний шлях»: *вхопити тунцю, rightscent*; «Втратити вірний шлях»: *збиватися (збитися) з дороги (з шляху, з курсу), loseone’sbearings*; «Дати вільний шлях»: *давати / дати зелену вулицю, give (one) a (the) greenlight*; «Створювати перешкоди на шляху»: *підставляти (підставити) ногу (ніжку), intheroad*. Серед специфічних рис цієї групи слід зазначити значну кількісну перевагу ФО в кожному ВСР в англійській мові. Також наявність ВСР, які представлені лише в одній із мов: ВСР «Повторно рухатися по тому ж самому шляху» виявлено лише в англійській мові: *breakherfoil, retrace (treadback) one’sfootsteps (steps)*; ВСР «Рухатися по бездоріжжю» є лише в українській мові: *місити болото (багно), витрясти / витрясати печінки*.

ФСГ «Траєкторія руху» в обох мовах представляє ВСР на позначення зміни напрямку руху в сторону: *у ліву руку, takethelefthand*; на зворотній рух: *повертати / повернути голоблі (голоблі) [назад]; turn one hundred and eighty degrees*; на пересування з багаторазовою зміною напрямку руху: *плутати (заплутувати, сплутувати) / заплутати (сплутати) [свої] сліди, turnherfile*. В англійській мові також представлено ВСР «По колу»: *in [a] round, incircles*.

Також слід виділити ВСР «Відносний рух», який не входить до жодної ФСГ, але входить в ФТГ «Рух як процес переміщення» в українській мові. ФО [аж] в очах мерехтить (мигтить, миготить і т. ін.) та набігати на очі описують зорові відчуття, що виникають в процесі руху повз інші об’єкти.

Висновки. Залучення компонентного аналізу та аналізу словникових дефініцій дало змогу виявити корпус ФО на позначення руху як процесу переміщення. В зіставному аспекті проаналізовано семантику англійських та українських фразеологічних одиниць на позначення руху як процесу переміщення, виявлені ізоморфні та аломорфні риси зазначеної фразеотематичної групи. За наявності диференційних сем розроблена ідеографічна класифікація англійських та українських ФО, що характеризується ізоморфністю: в межах ФТГ «Рух як процес переміщення» виявлено 2 ФСП, 9 ФСГ в обох мовах. На рівні ВСР проявляються аломорфні риси системи: спостерігається значна кількісна перевага ВСР в англійській мові (59 ВСР відносно 39 ВСР) за рахунок більш детальної специфікації ФО за засобами та способами переміщення в просторі, манері пересування пішки, інтенсивності руху, способами просторової орієнтації. В перспективі планується аналіз ФТГ, що об'єднують ФО на позначення інших видів руху в просторі та сприйняття просторової інформації взагалі з метою побудови цілісної ідеографічної класифікації ФО з просторовою семантикою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грозян, Н. Ф. Фразеологічна мікросистема «Поведінка людини» як фрагмент мовної картини світу: ідеографічний аспект / Н. Ф. Грозян // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – 2007. – № 3. – С. 155 – 160.
2. Зыкова, И. В. Роль концептосферы культуры в формировании фразеологизмов как культурно-языковых знаков: Спец.10.02.19: Диссертация на соискание ученой степени доктора филологических наук / И. В. Зыкова // Институт языкознания Российской академии наук. – Москва, 2014. – 510 с.
3. Колеснікова, І. Є. Фразеологічна мікросистема «Риси характеру людини» в українській та англійській мовах (ідеографічний аспект): автореф. дис. на здоб. наук. ст. к. ф. н: спец. 10.02.17– «порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / І. Є. Колеснікова. – Сімферополь, 2010. – 23 с.
4. Солодухо, Э. М. Вопросы сопоставительного изучения заимствованной фразеологии / Э. М. Солодухо. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1977. – 160 с.
5. Сопоставительное исследование русского и украинского языков. Лексика и фразеология: Монография / [Г. П. Ижакевич, П. Е. Грищенко, В. И. Кононенко и др.]; отв. ред. Г. П. Ижакевич. – К.: Наук. думка, 1991. – 384 с.
6. Ужченко, В. Д. Фразеологія сучасної української мови: Посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 400 с.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ЛІТЕРАТУРА

7. Англо-український фразеологічний словник / [уклад. Л. Т. Баранцев]. – 2-ге вид., випр. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. – 1056 с.
8. Кунин, А. В. Англо-русский фразеологический словарь / А. В. Кунин; [лит. ред. М. Д. Литвинова]. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Рус. яз., 1984. – 944 с.
9. Словник української мови: в 11 тт. [Електронний ресурс] / [за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
10. Словник фразеологізмів української мови / [уклад. В. М. Білоноженко та ін.]. – К.: Наукова думка, 2003. – 1104 с.
11. Oxford dictionary of English Idioms [Text] / [edited by J. Ayto]. – Third Edition. – New York: Oxford University Press Inc., 2010. – 407 p.

REFERENCES

1. Grozyan, N. F. (2007). Frazеologichna mikrosy`stema «Povedinka lyudy`ny`» yak fragment movnoyikarty`ny` svitu: ideografichny`jaspekt [Phraseological microsystem «human's behaviour» as fragment of linguistic world-view]. *Uchennye zapy`sky` Tavry`cheskogo nacy`onal`nogouny`versy`tetay`m. V. Y. Vernadskogo*,3,155-160.
2. Zyкова, Y. V. (2014). *Rol` konceptosfery kul`tury v formy`rovany`y` frazeology`zmov kak kul`turno-yazekovykh znakov* [Role of sphere of concepts of culture in formation of phraseological units as linguocultural

units]. J. Unpublished candidate dissertation, Institute of linguistics of Russian Academy of Science, Moscow, Russia.

3. Kolesnikova, I. Ye.(2010). *Frazeologichna mikrosystema «Ry'sy` harakterulyudy`ny» v ukrayins`kij ta anglis`kijmovah* (ideografichny`jaspekt) [Phraseological microsystem«Character traits of a man» in the Ukrainian and English languages (ideographic aspect)]. Extended abstract of candidate's thesis, Simferopol`, Ukraine.

4. Soloduh, E. M. (1977.) *Voprosy`postavy`tel`nogoy`zucheny`yazyay`mstvovannoj`frazeology`y`* [Issues of contrastive analysis of borrowed phraseology]. Kazan`,160.

5. Y`zhakevy`ch, G. P. (Ed.).(1991). *Sopostavy`tel`noe y`ssledovany`erusskogo y` ukray`nskogo yazykov.Leksy`ka y` frazeology`ya* [Contrastive analysis of Russian and Ukrainian languages.Lexis and Phraseology.] Kiev, Ukraine: Nauk. dumka,384.

6. Uzhchenko, V. D. (2005).*Frazeologiya suchasnoyiukrayins`koyimovy* [Phraseology of Ukrainian modern language]. – Lugans`k, Ukraine: Al`ma-mater.

7. Barancev, L. T. (Ed.). (2005). *Anglo-ukrayins`ky`j`frazeologichny`jslovnny`k* [English-Ukrainian phrasebook] (2-nded). K.: T-vo «Znannya», KOO.

8. Kuny`n, A. V. (1984) *Anglo-russky`j` frazeology`chesky`jslovar`* [English-Russian phraseological dictionary]. (4-th ed), Moscow, Russia: Rus. yaz.

9. Bilodid, I. K. (1970 – 1980). (Ed.) *Slovnny`kukrayins`koyimovy`*: v 11 tt. [Ukrainian language dictionary].Kyiv, Ukraine: Naukova dumka. Retrieved from <http://sum.in.ua/>

10. Bilozhenko, V. M. (2003). (Ed.). *Slovnny`kfrazeologizmivukrayins`koyimovy`* [Dictionary of phraseological units of Ukrainian language]. Kyiv, Ukraine: Nauk. Dumka.

11. Ayto, J. (Ed.). (2010). *Oxford dictionary of English Idioms*. (3-d ed.). New York: Oxford University Press Inc., 407.

Н. Ю. Тодорова. Фразеотематическая группа «Движение как процесс перемещения в пространстве» в английском и украинском языках. В статье рассматривается фразеотематическая группа «Движение как процесс перемещения» в английском и украинском языках. В сопоставительном аспекте анализируется семантика английских и украинских фразеологических единиц, обозначающих движение как перемещение с целью выявления изоморфных и алломорфных черт изучаемой фразеотематической группы. При помощи компонентного анализа выделены интегральные и дифференциальные семы в составе корпуса исследуемых единиц. На базе выделенных дифференциальных сем разработана идеографическая классификация фразеологических единиц, обозначающих движение как процесс перемещения. Приводятся результаты анализа количественного наполнения семантических полей и групп в составе тематической группы. Изучение вариантно-синонимических рядов в составе семантических групп выявило фразеологические лакуны в обоих языках.

Ключевые слова: движение; перемещение в пространстве; фразеологическая единица; фразеосемантическое поле; фразеосемантическая группа; идеографическая классификация.

N. Yu. Todorova. Phraseosemantic group “Motion as a process of relocation in space” in the English and Ukrainian languages. The article deals with the phraseothematic group “Motion as a process of relocation in space” in the English and Ukrainian languages. Presented are some particular results of the contrastive analysis of the phraseological units semantics, revealing certain isomorphic and allomorphic features of the idioms denoting motion as a process of relocation in space in the English and Ukrainian languages. Integrated and differential semes in the corpus of the phraseological units under analysis were identified with the help of the component analysis of the definitions offered by phraseological dictionaries in both languages. The seme of “motion-relocation” is found to be the integrated one for the whole of the thematic group, the differential semes are the components denoting manner, direction, aims, trajectory, intensity of motion, etc. Based on the defined differential semes, elaborated was an ideographical classification of the phraseological units denoting motion as a process of relocation in space. Within the phraseothematic group there were defined phraseosemantic fields and groups. The phraseosemantic fields and groups are contrasted as to their quantitative data. Complex analysis of the synonymic rows within the defined phraseosemantic groups reveals certain phraseological gaps as an allomorphic feature of the languages studied.

Keywords: motion; relocation in space; phraseological unit; phraseosemantic field; phraseosemantic group; ideographical classification.